

mesto je mirno

Začnimo s podobo, pri podobi. Morda bi bilo celo boljše oboje združiti in reči: s prisposodob. Pred tabo leži mesto. V prijetni svetlobi ga s pogledom zajameš skoraj v celoti. Ponuja se ti njegova skoraj idilična podoba. Za nekaj trenutkov se ji povsem prepustiš. Zgolj gledaš in uživaš. Toda kmalu te prešine neprijeten občutek, v tebi se naseli nelagodje: brežhibnost te "slike" je že pretirana, postane moteča (zazdi se ti, da ti nekdo na uho šepeta slogan tiste reklame, "zvok in slika, kot se šika"). Dvom o njeni "pristnosti" je vse močnejši, z njegovim naraščanjem pa se vse bolj ostri tudi tvoj pogled. Iščeš, rad bi našel kak madež, saj bi podoba z njim postala verjetnejša, dal bi ji nekaj resničnosti. Ti pa bi lahko ostal na mestu, od koder gledaš, ter še naprej užival v pogledu. S to komajda zavestno dojeto željo – najti madež – si podobo "približuješ" – skoraj nagonsko se pomikaš vse bližje mestu ... Dokler te ne zaustavi oster vonj. V tem mestu nekaj hudo smrdi! Toda čeprav veš, da bi z odkritjem izvora tega nemogočega smradu našel tudi iskani madež – le še malo bi moral vzdržati, se še malo približati, voditi pogled mimo tistega, kar ga zastira –, s tem pa končno lahko ugledal tudi "pravo", resnično podobo mesta, se v tistem trenutku odzoveš le refleksno: odmakneš pogled (oziroma usmeriš nos stran od smradu). S tem dejanjem se, vsaj za tisti trenutek, odrečeš vsakršni podobi.

In kaj ima zgoraj povedano opraviti z izborom "najlepšega preteklega leta"? Prvič to, da sem se mu prav zaradi tega "odmaknjenega pogleda" tokrat skoraj odpovedal. V lanskem letu sem se namreč moral festivalskemu vdranju, na katerem se običajno srečam s tistimi, ki bi lahko postali "najlepši", skoraj v celoti odpovedati. Iz večine kinodvoran našega mesta namreč kljub bleščeči podobi, ki so jim jo nadel njihovi lastniki – in še posebej odkar so na mestnem robu (baje s povsem dobrohotnimi nameni: da bi dvorane malce prevetrili; a kaj ko jim pri tem dobrohotnem namenu, in zgolj pri tem, prav vsakič spodleti) zgradili tisto "prežvekovalnico", po starorimljanskem koloseju imenovano (jih je pri tem navdahnila ideja zaslužjevanja, moči enim podarjati življenje, drugim smrt, morda zavojevanja?) –, neusmiljeno zaudarja. Zato sem refleksno odmaknil pogled in se ob tem – oziroma prav zaradi tega, saj nisem ničesar več videl (vedel) – pustil hkrati še skoraj prepričati, da alternative danemu stanju ni. K sreči povsem brez podob prav dolgo ni šlo, smradu navkljub. K podobam vrnjeni pogled pa je nato prav kmalu in v neposredni bližini, tako rekoč "na domačem vrtu", odkril "najlepšega preteklega leta" ter s tem hkrati dokazal, da je alternativa obstoječemu stanju v mestnih kinodvoranah definitivno mogoča – le komu drugemu bi bilo potrebno zaupati njihovo prevetritev.

In drugič: z idilično podobo s soncem obsijanega in navidez spokojnega mesta se prične tudi film, ki mu je ta rubrika namenjena – to je *Mesto je mirno* Roberta Guédiguiana. Tiste, ki poznajo Guédiguianovo filmsko delo, s katerim si je pridobil status morda najmilitantnejšega sodobnega francoskega režiserja, tak uvod v film gotovo preseneča. Da bo svoj poklon mestu Marseille, njegovemu rodnemu mestu, ki ga pozna do obisti – film je bil že v napovedih predstavljen kot svojevrsten portret mesta –, gradil na tako klišejskem, *mainstreamovskem*, predvsem pa nekritičnem izhodišču, verjetno ni pričakoval nihče: v film nas namreč uvede panoramski posnetek mesta, ki v kader zajame idilično podobo starega pristanišča, zrcaljenega v modrini morja in kopajočega se v žarkih jutranjega sonca, spremlja pa ga umirjena klavirska glasba (Satie, Beethoven), ki to idilo stopnjuje. Če smo pred ogledom menili, da vemo, kam meri Guédiguian s svojim naslovom – vsakomur, ki pozna njegovo delo, je povsem jasno, da njegovo mesto *ne more* biti mirno –, pa nam je uvodna podoba to gotovost odvzela. A ne za dolgo, saj Guédiguian zadeve kmalu postavi na svoje mesto: kljub očitni želji, da bi opozoril nanjo, da bi nanjo usmeril našo pozornost in ji prilagodil naše razpoloženje, te idilične podobe nikakor ne uvede kot nekaj, kar bi hotel ohraniti, v kar bi verjel ali morda celo

menil, da gre za "pravo" podobo mesta. Že v njo samo, oziroma natančneje, v njen iztek namreč vnese nekaj, kar jo spodnese, s čimer ta "zanika" samo sebe: vseskozi gibajoča se kamera počasi zapusti "zračno" obmorsko pristanišče ter, v še vedno istem panoramskem posnetku z jutranjo svetlobo obsijanega mesta, v kader zajame bližnja spalna naselja, s hišami in stolpnici, ki rastejo skoraj dobesedno ena iz druge. Silovitost vstopa te podobe ekstremne nasičenosti je izjemna. V trenutku se v nas naseli vsa tesnoba vedenja, da to, ali tako, mesto, pri katerem smo že na površini pričča tako ekstremnemu kopičenju, ni in ne more biti mirno (saj gre pravzaprav za kopičenje človeških življenj in s tem navdse širokega spektra emocij in razmerij, ki se vzpostavljajo med njimi). Zakaj torej podoba idilične spokojnosti, če pa se je povsem zavedal njene efemerne narave? Potreboval jo je, saj je z njo lahko navdse učinkovito in že na samem začetku vzpostavil ločnico med zunaj in znotraj, med daleč in blizu, med gledanjem in videnjem/vedenjem. Ko pa je bila ločnica enkrat vzpostavljena, se je podal na pot globoko v to izhodiščno podobo, kjer od idilične spokojnosti, kakor je bilo nakazano že na površini (nakopičene stopnice), ne ostane prav veliko; k tistemu, kar se od daleč zdi le nepomemben in moteč madež, k samemu izvoru smradu – dobesedno: na ribjo tržnico, k organskemu tkivu iz mesa in krvi, ki lahko šele vzpostavi resničnost te podobe oziroma podobe kateregakoli mesta. Njegovo *Mesto je* v tem pogledu navdse prepričljivo, saj se je Guédiguian tudi tokrat izkazal kot izvrsten tkalec, ki je zmožen v izjemno kompleksno in kompaktno, predvsem pa živo, organsko celoto preplesti življenja posameznikov iz najrazličnejših družbenih okolij in najrazličnejših prepričanj, s čimer njegova vizija pridobi skoraj epske dimenzije. Toda kljub temu, da v njej svoje mesto najdejo skoraj "vsi" prebivalci Marseille, pa je veskozi jasno, da Guédiguianovo srce bije izključno in dosledno na levi. Kar nenazadnje pokaže že s svojo "gverilsko strategijo" v ustvarjanju podob, s katero doseže, da se idilične podobe mest, ki jih tako rada promovira francoska desnica, sesujejo kar same od sebe. •

Top 2001

Mesto je mirno (La Ville est tranquille, Robert Guédiguian)